

Sygn. akt I C 1081/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 04 października 2018r.

Sąd Rejonowy w Gdyni, Wydział I Cywilny

w składzie

Przewodniczący: SSR Adrianna Gołuńska-Łupina

Protokolant: st. sek. sąd. Małgorzata Świst

po rozpoznaniu w dniu 20 września 2018 r. w Gdyni

na rozprawie

sprawy z powództwa M. K.

przeciwko K. K.

o zapłatę

I. oddala powództwo;

II. kosztami procesu obciąża powoda w całości, pozostawiając szczegółowe rozliczenie referendarzowi sądowemu;

Sygnatura akt: I C 1081/15

UZASADNIENIE

Stan faktyczny:

Postanowieniem z dnia 30 października 2014r. wydanym w sprawie o sygnaturze VII Ns 1208/14 Sąd Rejonowy w Gdyni stwierdził, że spadek po B. K., zmarłej w dniu 14 maja 2013r., nabyli na podstawie ustawy: syn M. K. i córka K. K. – każde z nich po 1/2 części spadku wprost. Postanowienie uprawomocniło się w dniu 11 grudnia 2014r. W skład spadku po B. K. wchodziło m.in. mieszkanie.

(okoliczności bezsporne ustalone w oparciu o postanowienie z dnia 30 października 2014r. k. 50 akt sprawy Sądu Rejonowego w Gdyni o sygnaturze VII Ns 1208/14, zarządzenie z dnia 21 stycznia 2015r. k. 60 tamże)

W dniu 21 stycznia 2015r. powód M. K. i pozwana K. K. podpisali dokument zatytułowany „umowa pożyczki”, w którym powód został wymieniony jako pożyczkodawca, a pozwana jako pożyczkobiorca. Zgodnie z treścią § 1 powyższego dokumentu pożyczkodawca udzielił pożyczkobiorcy pożyczki w wysokości 57.000 zł na okres od 21 stycznia 2015r. do 31 marca 2015r. Pożyczkobiorca zobowiązał się zapłacić odsetki od zaciągniętej pożyczki w wysokości 3.000 zł. W § 2 pożyczkobiorca potwierdził odbiór całej kwoty w gotówce. Zgodnie z treścią § 3 po upływie wskazanego terminu tj. 31 marca 2015r. pożyczkobiorca miał zwrócić pożyczkodawcy kwotę udzielonej pożyczki wraz z odsetkami na wskazany rachunek bankowy. W przypadku zwłoki w zwrocie pożyczki naliczone miały być odsetki ustawowe od dnia 1 kwietnia 2015r.

(dowód: umowa pożyczki z dnia 21 stycznia 2015r. k. 6)

Wzór umowy pożyczki został przez powoda ściągnięty z Internetu.

(dowód: przesłuchanie powoda M. K. płyta CD k. 343 w zw. z k. 67)

Podpis o treści (...) widniejący na dokumencie zatytułowanym umowa pożyczki z dnia 21 stycznia 2015r. został nakreślony przez pozwaną K. K..

(dowód: pisemna opinia biegłego sądowego z zakresu badania pisma ręcznego T. B. k. 104-116 wraz z pisemnymi opiniami uzupełniającymi k. 204-218 i 235-236)

Kurator pozwanej nigdy nie potwierdzał umowy pożyczki podpisanej przez pozwaną.

(dowód: zeznania kuratora pozwanej J. K. płyta CD k. 194)

W dacie zawarcia umowy pożyczki pozwana K. K. znajdowała się w stanie wyłączającym świadome złożenie oświadczenia woli o zawarciu umowy pożyczki. Pozwana cierpi na upośledzenie umysłowe w stopniu umiarkowanym oraz na padaczkę lekooporną.

(dowód: pisemna opinia biegłej sądowej z zakresu psychiatrii A. N. (1) k. 282-291 wraz z ustną opinią uzupełniającą płytą CD k. 334)

W dniu 7 stycznia 2015r. powód wypłacił ze swojego rachunku bankowego kwotę 10.000 zł, zaś w dniu 20 stycznia 2015r. kwotę 25.000 zł.

(dowód: zestawienie operacji na rachunku bankowym k. 59-64, potwierdzenie wykonania przelewu k. 62, potwierdzenie wypłaty gotówkowej k. 58)

Pismem z dnia 20 stycznia 2015r. pełnomocnik powoda wezwał pozwaną do zapłaty kwoty 60.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 kwietnia 2015r. do dnia zapłaty, w nieprzekraczalnym terminie 3 dni od dnia otrzymania wezwania.

(okoliczności bezsporne ustalone w oparciu o wezwanie do zapłaty z dnia 20 stycznia 2015r. wraz z dowodem nadania k. 9-10)

W dniu 4 września 2015r. K. K. złożyła w Sądzie Rejonowym w Gdyni wniosek o ustanowienie dla niej kuratora. Postanowieniem z dnia 22 lutego 2016r. Sąd Rejonowy w Gdyni ustanowił dla pozwanej K. K. kuratora w osobie adwokata T. T. celem reprezentowania jej w sprawie I C 1081/15 i podejmowania wszelkich czynności procesowych w sprawie, w tym m.in. składania środków odwoławczych, a także ustanowił dla pozwanej kuratora w osobie D. T. celem reprezentowania we wszystkich sprawach związanych z jej osobą i majątkiem, a tym samym do reprezentowania przed sądami – z wyłączeniem sprawy I C 1081/15 – organami administracji rządowej, samorządowej, urzędami i innymi, odbierania renty, zarządzania rentą. Postanowienie uprawomocniło się w dniu 15 marca 2016r.

(okoliczności bezsporne ustalone w oparciu o: wniosek o ustanowienie kuratora k. 2 akt sprawy Sądu Rejonowego w Gdyni o sygnaturze akt III RNs 551/15, postanowienie z dnia 22 lutego 2016r. k. 55 tamże)

Postanowieniem z dnia 18 października 2016r. wydanym w sprawie o sygnaturze akt I Ns 169/16 Sąd Okręgowy w Gdańsku ubezwłasnowolnił częściowo K. K. z powodu niedorozwoju umysłowego oraz innego rodzaju zaburzeń psychicznych.

Postanowieniem z dnia 16 maja 2017r. w sprawie o sygnaturze akt III RNs 29/17 Sąd Rejonowy w Gdyni ustanowił dla częściowo ubezwłasnowolnionej pozwanej kuratora w osobie J. K. do reprezentowania we wszystkich sprawach związanych z jej osobą i majątkiem pozwanej, w tym do reprezentowania przed, organami administracji rządowej, samorządowej, urzędami i innymi, odbierania renty, zarządzania rentą itp.

(okoliczności bezsporne ustalone w oparciu o postanowienie z dnia 18 października 2016r. k. 57 akt sprawy Sądu Okręgowego w Gdańsku o sygnaturze I Ns 169/16)

Pozwana zakończyła edukację na gimnazjum, następnie przebywała w ośrodkach dla osób dorosłych, mieszkała z partnerami. Utrzymuje się z renty po ojcu w kwocie ponad 6.000 zł. Pozwana legitymuje się orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności. Pozwana ma trójkę dzieci, które przebywają w rodzinach zastępczych. Trzecie dziecko urodziło się w trakcie niniejszego postępowania sądowego, przy czym decyzją Sądu Opiekuńczego zostało odebrane pozwanej.

(dowód: przesłuchanie pozwanej K. K. płyta CD k. 194)

Ocena dowodów:

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dowodów z dokumentów, dowodu z przesłuchania stron, a także dowodów z opinii biegłych sądowych z zakresu badania pisma ręcznego oraz psychiatrii.

Oceniając zebrany w niniejszej sprawie materiał dowodowy Sąd nie dopatrywał się żadnych podstaw do kwestionowania prawdziwości i wiarygodności wymienionych powyżej dokumentów. Podkreślić bowiem należy, iż dowody w postaci orzeczeń wydanych w sprawach o stwierdzenie nabycia spadku, ustanowienie kurateli czy o częściowe ubezwłasnowolnienie pozwanej mają charakter dokumentów urzędowych i w związku z tym korzystają z domniemania autentyczności i domniemania zgodności z prawdą wyrażonych w nich oświadczeń, zaś w toku niniejszego postępowania żadna ze stron nie kwestionowała powyższych domniemań w trybie art. 252 kpc. Nadto, za w pełni wiarygodne należało uznać także wymienione powyżej dokumenty prywatne w postaci wezwania do zapłaty, wyciągu z rachunku bankowego, albowiem autentyczność tych dokumentów nie była kwestionowana przez strony. Powyższe dokumenty nie noszą żadnych śladów podrobienia, przerobienia ani innej ingerencji w ich treść w związku z czym treść i forma przedmiotowych dokumentów nie budzi także żadnych wątpliwości Sądu. Dodatkowo, Sąd miał na uwadze, że żadna ze stron nie zaprzeczyła, iż osoby podpisane pod wyżej wskazanymi dokumentami nie złożyły oświadczeń w nich zawartych. W świetle opinii sporządzonej przez biegłego sądowego z zakresu badania pisma ręcznego za autentyczny również należało uznać dokument datowany na dzień 20 stycznia 2015r., a zatytułowany „umowa pożyczki”. Biegły bowiem potwierdził, że widniejący na dokumencie podpis został własnoręcznie naniesiony przez pozwaną. Oczywiście, osobną kwestią jest ocena ważności zawartego w tym dokumencie oświadczenia woli pozwanej, o czym mowa w dalszej części niniejszego uzasadnienia.

Za w pełni wiarygodny i przydatny do rozstrzygnięcia niniejszej sprawy Sąd uznał także dowód z opinii biegłego sądowego z zakresu badania pisma ręcznego T. B.. Przy ocenie wartości dowodowej przedmiotowej opinii Sąd miał na względzie, że opinia została sporządzona nie tylko na podstawie porównania podpisów pozwanej znajdujących się na dokumentach zawartych w aktach niniejszej sprawy i innych spraw sądowych toczących się z udziałem pozwanej, lecz również w oparciu o analizę porównawczą próbek pisma pozwanej pobranych na rozprawie, a także jej podpisów znajdujących się na dokumentach niewątpliwie autentycznych pozyskanych od innych instytucji. Tak bogaty materiał porównawczy pozwolił biegłemu T. B. na wszechstronną analizę charakterystycznych cech podpisu pozwanej oraz jego zmian na przestrzeni lat. W ocenie Sądu, przedstawiona przez biegłego opinia została sporządzona w sposób rzetelny i fachowy, jest jasna, logiczna, nie zawiera żadnych luk czy sprzeczności, a wnioski dotyczące antyczności podpisu pozwanej na dokumencie umowy pożyczki z dnia 20 stycznia 2015r. zostały należycie i przekonująco uzasadnione. Wprawdzie, strona pozwana kwestionowała opinię biegłego, niemniej w opinii uzupełniającej T. B. w sposób rzeczowy, logiczny i przekonujący odniósł się do wszystkich zarzutów kuratora pozwanej. Wątpliwości strony pozwanej wzbudziły przede wszystkim rozbieżności pomiędzy materiałem porównawczym a podpisem zawartym na umowie pożyczki w postaci: zróżnicowania nachylenia pisma, widocznej tendencji pozwanej do pisma ciągłego, a także zróżnicowanej proporcji wysokości elementów nadlinijnych do wysokości znaków pasma śródlinijnego. Nadto, zdaniem strony pozwanej, biegły nie odniósł się do możliwości maskowania podpisu pozwanej. Odpowiadając na zarzuty strony pozwanej, biegły wskazał, że pismo każdej osoby charakteryzuje się naturalną zmiennością, podlega fluktuacjom na skutek czynników wewnętrznych i zewnętrznych. Taka naturalna zmienność może wystąpić we wszystkich zespołach cech pisma. Zdaniem biegłego cechy na jakie zwrócił uwagę kurator pozwanej są wynikiem

właśnie takiej naturalnej zmienności przejawiającej się np. w kierunku pochylenia pisma, proporcji stref pisma. Biegły zauważył także, że wskutek badań porównawczych nie stwierdził, elementów, które wskazywałyby na cechy maskowania pisma. Zdaniem biegłego przeprowadzone badania podpisu pozwanej potwierdziły jego naturalność i swobodę, z jaką podpis był nakreślony, nie ma zatem podstaw do stwierdzenia, że podpis ten został nakreślony przez kogoś innego. Wobec treści opinii uzupełniającej Sąd nie znalazł podstaw do kwestionowania wniosków przedstawionych przez biegłego. Zdaniem Sądu, wyjaśnienia biegłego nie budzą żadnych wątpliwości w świetle zasad doświadczenia życiowego czy wiedzy powszechnej.

Za wiarygodny dowód w sprawie Sąd uznał również opinię biegłej sądowej z zakresu psychiatrii. Sąd miał na względzie, że przedmiotowa opinia została sporządzona przez biegłą w sposób rzetelny i fachowy, z uwzględnieniem całokształtu materiału dowodowego, w szczególności dołączonej do akt sprawy dokumentacji medycznej dotyczącej leczenia pozwanej, a także danych co do stanu psychicznego pozwanej znajdujących się w aktach spraw sądowych o ustanowienie kurateli oraz o częściowe ubezwłasnowolnienie pozwanej. Opinia biegłej była kwestionowana przez stronę powodową, która zarzuciła biegłej, że opinia została sporządzona w sposób niejasny, bez zbadania pozwanej, na podstawie danych dotyczących funkcjonowania pozwanej po roku 2015. Powód zarzucił też biegłej, że nie wskazała w sposób jednoznaczny na jakie dolegliwości cierpi pozwana i które miała przesądzać o jej braku świadomości w dacie zawarcia umowy pożyczki. Zdaniem Sądu, wobec wyjaśnień biegłej złożonych na rozprawie, powyższe zarzuty nie zasługiwały na uwzględnienie. Przede wszystkim, w świetle określonej biegłej tezy dowodowej zadaniem biegłej było ustalenie stanu psychicznego pozwanej w dacie zawarcia umowy pożyczki, czyli w dniu 20 kwietnia 2015r. Z tego względu, dla rozstrzygnięcia sprawy irrelevantny był aktualny stan pozwanej. Biegła wyjaśniła przy tym, że w przypadku stwierdzonych u pozwanej zaburzeń mogło dojść jedynie do pogłębienia się objawów psychotycznych. Dlatego, dla sporządzenia opinii zgodnie z tezą dowodową nie było potrzeby badania pozwanej. Bezzasadny był także zarzut dotyczący niewskazania dolegliwości pozwanej. W treści opinii bowiem jednoznacznie wskazano, że pozwana cierpi na upośledzenie umysłowe w stopniu umiarkowanym oraz na padaczkę lekooporną. W opinii biegła również wyjaśniła jak stwierdzone upośledzenie wpływa na możliwość rozumowania i myślenia przyczynowo – skutkowego. Z wyjaśnień biegłej jasno też wynika, że pozwana nie postrzega skutków takich czynności jak pożyczka, nie potrafi racjonalnie rozporządzać pieniędzmi, ma ograniczoną możliwość przeliczania gotówki. Odnosząc się do zarzutu, iż wskazany w opinii stan zdrowia pozwanej dotyczy okresu późniejszego niż data zawarcia umowy, biegła wskazała, że już w 2002r. u powódki stwierdzono upośledzenie lekkie, jednak od tego czasu wystąpiły czynniki negatywne w postaci brania narkotyków czy też nieprzyjmowania leków, co spowodowało częstsze ataki padaczkowe i w konsekwencji wtórne obniżenie intelektu do poziomu umiarkowanego. Nadto, już w 2009r., a więc kilka lat przed zawarciem umowy pożyczki, rozpoznano u pozwanej upośledzenie umysłowe w stopniu umiarkowanym. Jak wyjaśniła biegła, takie zaburzenia mają trwały charakter i nie cofają się. Z tego wynika wniosek, że w dacie zawarcia umowy pożyczki stan pozwanej nie mógł ulec poprawie w stosunku do stanu z 2009r. Zdaniem Sądu, po uzupełnieniu, przedstawiona przez biegłą opinia, jest kompletna, zupełna, jasna, nie zawiera żadnych luk czy sprzeczności, a wnioski do jakich doszła biegła są kategoryczne i zostały dobrze uzasadnione.

Jeśli chodzi natomiast o ocenę osobowego materiału dowodowego to zeznaniom stron Sąd dał wiarę w takim zakresie w jakim korelują one z dowodami, które Sąd uznał za niewątpliwie wiarygodne. Przede wszystkim, należy zwrócić uwagę, że nie znajdują potwierdzenia w innych dowodach zeznania powoda, że w dniu 20 stycznia 2015r. dysponował on gotówką w kwocie 57.000 zł. Na podstawie przedstawionych dokumentów, w szczególności zestawienia operacji na rachunku bankowym, można stwierdzić, że w okresie od 7 do 20 stycznia 2015r. powód podjął z rachunku gotówkę w łącznej kwocie 35.000 zł. Nie wykazano w sposób niewątpliwy skąd miałyby pochodzić pozostała część środków rzekomo przekazanych pozwanej. Dalej, należy zauważyć, że w treści umowy nie ma mowy o związku pożyczki z rozliczeniami spadkowymi po matce stron.

Natomiast, przy ocenie wiarygodności zeznań pozwanej należało mieć na uwadze ograniczenia sfery intelektualnej wynikające z upośledzenia umysłowego, na jakie cierpi pozwana. Niewątpliwie, powyższe ograniczenia miały wpływ na treść zeznań. Podkreślić bowiem należy, iż zeznania pozwanej nie były konkretne, pozwana wskazywała, że zawierała z powodem jakąś pożyczkę i podpisywała „małą kartkę”, choć jednocześnie wykluczyła, aby tak karteczka była tożsama

z załączoną do pozwu umową z dnia 20 stycznia 2015r. Pozwana wskazała także kwotę pożyczki (1.000 czy 2.000 zł) niemniej z uwagi na wynikającą z upośledzenia umysłowego ograniczoną możliwość liczenia, nie można tych zeznań traktować jako wiarygodnych.

Z kolei, Sąd nie dopatrywał się żadnych podstaw do kwestionowania zeznań kuratora pozwanej. W ocenie Sądu zeznania J. K. były szczere, spójne i logiczne i nie budziły żadnych wątpliwości w świetle zasad doświadczenia życiowego.

Kwalifikacja prawna:

Podstawę prawną powództwa stanowił przepis art. 720 § 1 kc, zgodnie z którym przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości.

Wobec podniesionych przez stronę pozwaną zarzutów do rozważania w niniejszej sprawie pozostawały dwie okoliczności dotyczące autentyczności podpisu pozwanej widniejącego na dokumencie zatytułowanym „umowa pożyczki” z dnia 20 stycznia 2015r. oraz ważności tej umowy. Ustalenia co do autentyczności podpisu o treści (...) na umowie pożyczki Sąd oparł na dowodzie z opinii biegłego sądowego z zakresu badania pisma ręcznego. W opinii biegły T. B. stanowczo stwierdził, że powyższy podpis należy do pozwanej. Jak wskazano powyżej opinia została sporządzona w oparciu o bardzo bogaty materiał porównawczy, pozwalający na przesłedzenie przez biegłego naturalnej zmienności charakterystycznych cech pisma ręcznego pozwanej, co pozwoliło na wydanie kategorycznej opinii, której strona pozwana nie zdołała podważyć. Na podstawie dowodu z opinii biegłego należało zatem uznać, że pozwana własnoręcznie podpisała przedmiotową umowę.

Kolejną istotną kwestią była ocena ważności umowy. Zważyć bowiem należało, że na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Gdyni z dnia 22 lutego 2016r. ustanowiono dla pozwanej kuratora celem reprezentowania we wszystkich sprawach związanych z jej osobą i majątkiem, a tym samym do reprezentowania przed sądami organami administracji rządowej, samorządowej, urzędami i innymi, odbierania renty, zarządzania rentą. Z kolei, postanowieniem z dnia 18 października 2016r. Sąd Okręgowy w Gdańsku ubezwłasnowolnił częściowo pozwaną z powodu niedorozwoju umysłowego oraz innego rodzaju zaburzeń psychicznych. Mimo, że powyższe orzeczenia zapadły już po zawarciu umowy pożyczki, to z zebranego materiału dowodowego wynikało, że już wcześniej pozwana chorowała na padaczkę i inne zaburzenia psychiczne. W tym stanie rzeczy należało wyjaśnić czy stan pozwanej w dacie podpisania umowy umożliwiał jej na dokonanie ważnej czynności prawnej. Zgodnie bowiem z art. 82 kc nieważne jest oświadczenie woli złożone przez osobę, która z jakichkolwiek powodów znajdowała się w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Dotyczy to w szczególności choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego, chociażby nawet przemijającego, zaburzenia czynności psychicznych. W doktrynie brak świadomości jest powszechnie definiowany jako stan braku rozeznania, niemożność zrozumienia zachowań własnych i cudzych czy niezdawanie sobie sprawy ze znaczenia i skutków własnego postępowania (por. Z. Radwański, [w:] System Prawa Prywatnego, t. 2, 2008, s. 385; B. Lewaszkiewicz-Petrykowska, [w:] M. Pyziak-Szafnicka, P. Księżak (red.), Kodeks cywilny..., 2014, s. 960; K. Pietrzykowski, [w:] K. Pietrzykowski, Kodeks cywilny. Komentarz, t. 1, 2015, s. 385). W orzecznictwie wskazuje się, że stan wyłączający świadome powzięcie decyzji i wyrażenie woli nie może być rozumiany dosłownie, wobec czego nie musi oznaczać całkowitego zniesienia świadomości i ustania czynności mózgu. Wystarczy istnienie takiego stanu, który oznacza brak rozeznania, niemożność rozumienia posunięć własnych i posunięć innych osób oraz niezdawanie sobie sprawy ze znaczenia i skutków własnego postępowania. Stan taki musi przy tym wynikać z przyczyny wewnętrznej, a więc ze stanu, w jakim znajduje się osoba składająca oświadczenie woli, a nie z okoliczności zewnętrznych, w jakich osoba ta się znalazła. Tylko istotnie występujące dysfunkcje postrzegania, czy też oceny własnych działań mogą doprowadzić do stwierdzenia nieważności umowy z przyczyn wymienionych w art. 82 kc. Jeżeli w toku procesu ich zaistnienia nie wykazano, jakiegokolwiek teoretyczne sytuacje, nie mogą być brane pod uwagę (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 23 stycznia 2014r., I ACa 795/13, L.). Natomiast, stan wyłączający swobodę należy rozumieć jako wykluczający możliwość podejmowania jakiegokolwiek samodzielnej decyzji lub inaczej jako sytuację wyłączającą

możliwość swobodnego, nieskrępowanego wyboru zachowania. O ile w przypadku wyłączenia świadomości podkreśla się, iż dla zastosowania art. 82 kc nie musi być ona całkowicie zniesiona, że wystarczy istnienie takiego stanu, który oznacza brak rozeznania, niemożność rozumienia posunięć własnych i posunięć innych osób oraz niezdawanie sobie sprawy ze znaczenia i skutków własnego postępowania, o tyle tego rodzaju stanowisko nie zostało nigdy wyrażone w przypadku stanu wyłączającego swobodne podjęcie decyzji i wyrażenie woli. Wręcz przeciwnie przy ocenie omawianego stanu należy zachować daleko posuniętą ostrożność, chodzi bowiem o stan wyłączający swobodę, a nie tylko ją ograniczający (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 20 sierpnia 2014r., VI ACa 1180/13, L.).

Jak podnosi się w judykaturze dla sprawdzenia zarzutu nieważności umowy darowizny na podstawie art. 82 kc potrzebne jest posiadanie wiadomości specjalnych i dlatego kluczowe - przesądzające - znaczenie musi mieć tutaj wywołana w sprawie opinia biegłych (art. 278 § 1 kpc), a nie zeznania (wyjaśnienia) stron, czy świadków, którzy takich wiadomości specjalnych nie posiadają (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 16 października 2013r., I ACa 712/12, L.). Z tych względów swoje ustalenia w zakresie stanu pozwanej w dacie zawarcia umowy Sąd oparł przede wszystkim na dowodzie z opinii biegłego sądowego z zakresu psychiatrii. W przedłożonej opinii biegła wskazała, że w dacie zawarcia umowy pożyczki pozwana K. K. znajdowała się w stanie wyłączającym świadome złożenie oświadczenia woli o zawarciu z powodem umowy pożyczki. W oparciu o przedłożoną dokumentację medyczną, a także dane zawarte w aktach innych spraw sądowych biegła A. N. (2) stwierdziła, że pozwana jest osobą upośledzoną umysłowo stopnia umiarkowanego. Z zapisów przedłożonej dokumentacji wynikało, że pozwana jest osobą niezaradną życiową, wielokrotnie zmieniającą parterów życiowych, przez których była wykorzystywana seksualnie i finansowo. Pozwana zna wartość pieniądza, lecz nie potrafi nim rozporządzać w sposób racjonalny, często pożycza pieniądze. Nadto, pozwana nie dba o swoje zdrowie, wielokrotnie przerywała leczenie, piła alkohol, mimo ciągłych powtarzających się napadów padaczkowych. Decyzje pozwanej są często nieprzemyślane, nieprzewidywalne i nieracjonalne, nie rozumie konsekwencji swoich zachowań, nie koryguje ich także w sytuacjach potencjalnie traumatyzujących (np. odebranie dzieci). Jak wyjaśniła biegła osoby upośledzone umysłowo w stopniu umiarkowanym potrafią sobie radzić w zwyczajnych sytuacjach życiowych i wykonywać podstawowe czynności dnia codziennego. Taka osoba słabo kontroluje swoje popędy, emocje i dążenia, a jej maksymalny poziom dojrzałości to etap 10 - latka. Osoby upośledzone umysłowo w stopniu umiarkowanym często miernie reagują na poważne zdarzenia, zaś sprawy mało istotne mogą u nich wywołać intensywną reakcję. Jak zauważyła biegła u pozwanej można zauważyć takie właśnie cechy na podstawie miernych reakcji emocjonalnych na śmierć rodziców. Natomiast, w sytuacjach błahych pozwana wykazywała często napięcie i agresję. Dalej, wedle biegłej, u pozwanej widoczne są trudności z opanowaniem popędów, co objawia się częstymi zmianami partnerów, a także nadużywaniem alkoholu i narkotyków. Zdaniem biegłej, pozwana rozumie proste sytuacje społeczne, na ogół potrafi wyrazić swoje potrzeby, porozumiewać się i współpracować z innymi, jednak w przypadku bardziej skomplikowanych spraw nie posiada pełnego zrozumienia. Biegła zwróciła uwagę, że pozwana nie zdaje sobie konsekwencji np. ze skutków ubezwłasnowolnienia czy wydawania i pożyczania pieniędzy, stąd w przeszłości była okradana i wykorzystywana finansowo. U pozwanej biegła stwierdziła także upośledzone rozumowanie przyczynowo – skutkowe, bardzo wolne tempo i sztywność myślenia, brak samokrytycyzmu i zdolności do samokontroli, ograniczony zakres pamięci oraz słabą kontrolę emocji, popędów i dążeń, co wynika także z wcześniejszych opinii psychologicznych i psychiatrycznych. Nadto, pozwana choruje na padaczkę typu G. M., występują u niej nawet kilka razy dziennie napady drgawkowe z następującymi po niej stanami pomrocznymi. Postępujący i nieleczonego procesu chorobowego nasila występujące u pozwanej problemy poznawcze. Biegła wskazała przy tym, że co prawda materiał na podstawie którego opracowała opinię dotyczy stanu pozwanej z okresu późniejszego niż data zawarcia umowy, lecz upośledzenie lekkie stwierdzono u pozwanej już w 2002r. Od tego czasu wystąpiły w życiu pozwanej dalsze czynniki negatywne w postaci brania narkotyków czy nieprzyjmowania leków, co spowodowało częstsze ataki padaczkowe i w konsekwencji wtórne obniżenie intelektu do poziomu umiarkowanego. W 2009r. rozpoznano u pozwanej upośledzenie umysłowe w stopniu umiarkowanym. Biegła wskazała, że stwierdzone u pozwanej zaburzenia występują u niej od dziecka, mają przewlekły charakter i postępują w czasie. Z uwagi na charakter dolegliwości psychicznych, na jakie cierpi pozwana, zdaniem biegłej, niemożliwe jest, aby doszło do cofnięcia zaburzeń. Nie ulega zatem wątpliwości, że w dacie zawarcia umowy pożyczki stan pozwanej nie mógł ulec poprawie w stosunku do stanu z 2009r., gdy stwierdzono u niej upośledzenie umysłowe w stopniu umiarkowanym. W związku z niskim poziomem myślenia abstrakcyjnego, rozumowania przyczynowo – skutkowego i niskim poziomem

rozumienia spraw jej dotyczących – zdaniem biegłej – pozwana znajdowała się w stanie wyłączającym świadome złożenie oświadczenia woli o zawarciu umowy pożyczki. Zdaniem Sądu wyjaśnienia biegłej zarówno zawarte w opinii podstawowej jak i w opinii uzupełniającej są nader kompletne, rzeczowe, logiczne i przekonujące, stąd nie ma żadnych podstaw do kwestionowania przedmiotowej opinii w żadnym zakresie. Na podstawie opinii biegłej należało uznać, że w dacie zawarcia umowy pożyczki pozwana znajdowała się w stanie wyłączającym świadome powzięcie decyzji i wyrażenie woli i w związku z tym umowa jest nieważna. Z tego względu roszczenie powoda oparte na art. 720 kc nie zasługiwało na uwzględnienie.

Zważyć należy, iż strona powodowa wskazała także na drugą podstawę faktyczną powództwa, wskazując, że w razie uznania umowy za nieważną, należy przyjąć, że pozwana bezpodstawnie wzbogaciła się kosztem powoda. W ocenie Sądu, także roszczenie oparte na tej podstawie faktycznej nie zasługiwało na uwzględnienie. Zgodnie z treścią art. 405 kc kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Jak wskazuje się w orzecznictwie do przesłanek bezpodstawnego wzbogacenia, wyprowadzanych z art. 405 kc, zalicza się uzyskanie korzyści przez wzbogaconego oraz doznanie straty przez zubożonego (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 13 lipca 2017r., V ACa 778/16, L.). Zdaniem Sądu w przedmiotowej sprawie nie wykazano, że powód faktycznie przekazał pozwanej kwotę 57.000 zł i tym samym doszło do bezpodstawnego wzbogacenia pozwanej kosztem majątku powoda. Przede wszystkim należy zauważyć, że zważywszy na upośledzenie umysłowe i brak dostatecznego rozeznania pozwanej dowodem na przyjęcie takiej kwoty w gotówce nie może być oświadczenie zawarte w § 2 umowy. Abstrahując od tego, że czynność prawna w całości jest dotknięta sankcją nieważności, to należy zauważyć, że z opinii biegłej z zakresu psychiatrii jednoznacznie wynika, że pozwana ma ograniczoną możliwość liczenia. Z tego względu pozwana nawet nie byłaby w stanie przeliczyć tak znacznej kwoty przekazanej jej rzekomo w banknotach o nominałach po 100 czy 200 zł. W konsekwencji, powód mógłby pozwanej przekazać dowolną kwotę, zaś pozwana potwierdziłaby jej przyjęcie. Dalej, powód nie wykazał, że w dniu zawarcia umowy pożyczki dysponował kwotą 57.000 zł. Z przedłożonego wyciągu z konta wynika jedynie, że w dniu 7 stycznia 2015r. powód wypłacił ze swojego rachunku bankowego kwotę 10.000 zł, zaś w dniu 20 stycznia 2015r. kwotę 25.000 zł. Nie wykazano, skąd miałyby pochodzić pozostała część gotówki. Nadto, nie ma żadnego wiarygodnego dowodu pozwalającego na stwierdzenie czy i w jakiej wysokości kwotę powód przekazał pozwanej. Wypłacone z konta pieniądze mogły zostać przez powoda przeznaczone na dowolny cel, niekoniecznie na pożyczkę. Jednocześnie należy zauważyć, że mimo twierdzeń powoda o powiązaniu rzekomej pożyczki z rozliczeniem kwestii spadkowych, w treści umowy nie ma o tym nawet wzmianki.

Mając zatem na uwadze wszystkie podniesione powyżej okoliczności, na mocy art. 720 kc i art. 405 kc a contrario w zw. z art. 82 kc powództwo podlegało oddaleniu.

Koszty procesu:

O kosztach procesu Sąd orzekł na mocy art. 98 kpc i zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik sprawy całością kosztów obciążył powoda, który przegrał niniejszy spór. Jednocześnie, na mocy art. 108 § 1 kpc szczegółowe rozliczenie kosztów sąd pozostawił referendarzowi sądowemu.